

دانشگاه قرآن و حدیث
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

پایان نامه کارشناسی ارشد

رشته ارتباطات

گرایش حج و زیارت

موضوع

اصول ارتباطات در سیره و سخن امام علی علیه السلام

استاد راهنما

حجت الاسلام و المسلمین بیات (زید عزه)

دانشجو:

مهدی منانت

شهریور ۱۳۹۳

چکیده

انسان به جهت اجتماعی بودن، ناگزیر به برقراری ارتباط با سایر انسان‌هاست. از اولویت‌های ادیان آسمانی، بعد از اطاعت و پرستش خداوند، راه چگونه زیستن است که یکی از زیر شاخه‌های آن آموختن مهارت‌های ارتباطی است.

دین اسلام به عنوان کامل‌ترین دین الهی در جهت آموزش اصول زیستن به مخاطبان خود اهتمام داشته است. این نوشتار در صدد بازبینی آموزه‌های اصول ارتباطی در سیره امیرالمؤمنین می‌باشد. در سیره ارتباطی میان فردی امام علی، از اصول بیان و سخن به عنوان شاخصه‌ای مهم یاد شده که در پرتو آن نشان می‌دهد که ایشان در تمامی مراحل ارتباط گیری، به این مطلب اهتمام ویژه‌ای داشتند و یک ارتباط موفق را مرهون گفتار درست و مناسب می‌دانستند.

در رفتار و کلام ایشان، تمامی ارتباطات، دارای حق و حقوق متعددی است و اخلاقی، اساسی‌ترین اصل برای آغاز و استمرار روابط انسانی می‌باشد.

در این تحقیق که به صورت کتابخانه‌ای انجام شده است، این نتیجه به دست آمد که از دیدگاه امیرالمؤمنین، بکارگیری اصولی خاص بر مؤلفه‌های ارتباطی تأثیر گذاشته و به سلامت و پویایی هر چه بیشتر روابط انسانی در جامعه امروزی کمک می‌کند.

کلیدواژه‌ها

امام علی علیه السلام، اصول، سیره، ارتباط، ارتباطات انسانی.

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات و مفاهیم	۱
۱,۱ بیان مساله	۲
۱,۲ اهمیت و ضرورت	۲
۱,۳ سؤالات تحقیق	۴
۱,۴ پیشینه تحقیق	۴
۱,۵ تعریف نظری مفاهیم	۵
۱,۵,۱ ارتباط	۶
۱,۵,۱,۱ انواع ارتباطات انسان	۶
الف) با خدا	۶
ب) با خود	۶
ج) با طبیعت	۶
د) با دیگران	۷
معنای ارتباط	۷
ویژگی‌های ارتباطات انسانی	۸
هدف از ارتباطات انسانی	۱۰
انواع ارتباط انسانی:	۱۰
۱,۵,۱,۲ مدل‌های ارتباطی	۱۳
الف) مدل‌های خطی	۱۳
ب) مدل‌های تاملی	۱۳
ج) مدل‌های تبادلی	۱۴
۱,۵,۱,۳ عناصر ارتباط	۱۴
عناصر اصلی	۱۵
الف) فرستنده	۱۵
ب) گیرنده	۱۵
ج) پیام	۱۵
د) ابزار	۱۵

۱۵	عناصر فرعی	۱۵
۱۵	الفد پس فرست	۱۵
۱۶	ب: بازخورد	۱۶
۱۶	ج: فیلتر	۱۶
۱۶	د: پارازیت	۱۶
۱۶	سیره	۱،۵،۲
۱۷	امام علی <small>علیه السلام</small>	۱،۵،۳
۱۸	از ولادت تا بعثت	۱۸
۱۸	از بعثت تا درگذشت پیامبر	۱۸
۱۹	از رحلت پیامبر <small>صلی الله علیه و آله</small> تا پایان خلافت و شهادت ایشان	۱۹
۲۱	فصل دوم: اصول سخن در کلام و سیره ارتباطی امام علی <small>علیه السلام</small> ؟	۲۱
۲۲	مقدمه	۲۲
۲۲	۲،۱ اصل تسهیل و ساده گوئی	۲۲
۲۵	۲،۲ اصل تناسب	۲۵
۲۵	۲،۲،۱ تناسب با فهم و روحیات مخاطب	۲۵
۲۹	۲،۲،۲ تناسب با سن مخاطب	۲۹
۳۰	۲،۲،۳ تناسب با زمان	۳۰
۳۲	۲،۲،۴ تناسب با مکان	۳۲
۳۲	۲،۲،۵ تناسب با زبان مخاطب	۳۲
۳۴	۲،۲،۶ تناسب با مذهب	۳۴
۳۵	۲،۲،۷ تناسب با موضوع	۳۵
۳۶	۲،۳ اصل جذابیت و تنوع	۳۶
۳۶	۲،۳،۱ تشبیه و تمثیل	۳۶
۳۷	۲،۳،۲ بیان تاریخ و داستان	۳۷
۳۷	۲،۳،۳ استفاده از شعر	۳۷
۳۸	۲،۴ اصل صراحت	۳۸
۴۰	۲،۵ اصل فصاحت و بلاغت	۴۰
۴۳	۲،۶ اصل کمیت و کیفیت	۴۳

۴۷	فصل سوم: حق مداری در سخن و سیره ارتباطی امام علی (ع)
۴۸	مقدمه
۴۸	معنای حق
۴۹	ویژگیهای حق
۴۹	دو طرفه بودن حق
۴۹	همگونی بودن حق
۵۰	باعث قوام و پایداری
۵۱	۳،۱ رعایت حق مادر
۵۲	۳،۲ رعایت حق پدر
۵۴	۳،۳ رعایت حق دشمن
۵۴	۳،۳،۱ دشنام ندادن به دشمن
۵۶	۳،۳،۲ منع وارد شدن بی اجازه به داخل خانه‌های دشمن
۵۶	۳،۳،۳ منع از آزار زنان دشمن
۵۷	۳،۳،۴ منع کشف عورت
۵۷	۳،۳،۵ منع از آب بستن به روی دشمن
۵۸	۳،۳،۶ وفای به عهد و دوری از خیانت
۶۰	۳،۴ رعایت حق دوست
۶۱	۳،۴،۱ نپیی از بدی‌ها
۶۲	۳،۴،۲ بخشش لغزش‌ها
۶۲	۳،۴،۳ فریادرسی
۶۳	۳،۴،۴ دفاع از آن‌ها
۶۳	۳،۴،۵ عذر تراشی
۶۴	۳،۵ رعایت حق فرزند
۶۵	۳،۵،۱ حقوق فرزند
۶۵	۳،۵،۱،۱ نامگذاری نیکو
۶۵	۳،۵،۱،۲ تأدیب نیکو
۶۶	۳،۵،۱،۳ آموزش قرآن
۶۶	۳،۵،۲ چند نکته در حقوق فرزندان

۶۶	سرعت در ادای حقوق	۳.۵.۲.۱
۶۷	نحوه ادای حق	۳.۵.۲.۲
۶۷	زمان مناسب در ادای حق	۳.۵.۲.۳
۶۸	ادای حق بطور کامل	۳.۵.۲.۴
۶۹	رعایت حق همسایه	۳.۶
۷۲	رعایت حق زن و همسر	۳.۷
۷۳	حق برخورداری از کمک همسر در خانه	۳.۷.۱
۷۵	حق برخورداری از کارهای متناسب با ماهیت زن	۳.۷.۲
۷۶	حق مصونیت از سوء معاشرت	۳.۷.۳
۷۷	حق برخورداری از سلامت روانی	۳.۷.۴
۷۸	حق برخورداری از اقتصاد و معیشت مناسب	۳.۷.۵
۸۰	فصل چهارم: اخلاق مناری در سخن و سیره ارتباطی امام علی (ع)	
۸۱	مقدمه	
۸۱	معنای اخلاق	
۸۲	اهمیت اخلاق	
۸۳	راه دستیابی به اخلاق	
۸۳	۴.۱ اصل تشکر و سپاسگذاری	
۸۳	۴.۱.۱ اهمیت سپاسگذاری	
۸۵	۴.۱.۲ اصل، تشکر و تشویق است نه تنبیه	
۸۶	۴.۱.۳ سپاسگذاری در سیره امام	
۸۷	۴.۲ اصل توافل	
۸۷	۴.۲.۱ اهمیت توافل	
۸۸	۴.۲.۲ تفاوت غفلت با توافل	
۸۸	۴.۲.۳ توافل در سیره امام	
۸۹	۴.۲.۴ اثرات توافل	
۸۹	۴.۲.۳.۱ سرانجام رسیدن کارها	
۸۹	۴.۲.۳.۲ زندگی خوش	
۹۰	۴.۳ اصل تکریم	

۹۰ اهمیت تکریم	۴,۳,۱
۹۱ تکریم در سیره امام	۴,۳,۲
۹۵ اصل تواضع	۴,۴
۹۵ اهمیت تواضع	۴,۴,۱
۹۵ تواضع در سیره امام	۴,۴,۲
۹۶ نتایج تواضع	۴,۴,۳
۹۶ دستیابی به عزت و بزرگی	۴,۴,۳,۱
۹۶ رسیدن به موفقیت	۴,۴,۳,۲
۹۷ جلب محبت انسان‌ها	۴,۴,۳,۳
۹۸ اصل حسن ظن و مثبت نگری	۴,۵
۹۸ اهمیت حسن ظن	۴,۵,۱
۹۹ حسن ظن در سیره امام	۴,۵,۲
۱۰۰ فواید حسن ظن	۴,۵,۳
۱۰۰ آسایش خاطر و دوری از درد و رنج	۴,۵,۳,۱
۱۰۱ دستیابی به اهداف	۴,۵,۳,۲
۱۰۱ جلب محبت و دوستی	۴,۵,۳,۳
۱۰۱ مثبت گرایی	۴,۵,۳,۴
۱۰۲ اصل رفق و مدارا	۴,۶
۱۰۲ اهمیت رفق و مدارا	۴,۶,۱
۱۰۳ رفق و مدارا در سیره امام	۴,۶,۲
۱۰۵ اصل صبر و شرح صدر	۴,۷
۱۰۵ اهمیت صبر	۴,۷,۱
۱۰۸ صبر در سیره امام	۴,۷,۲
۱۰۹ اصل اعتنا و گوش دادن فعال	۴,۸
۱۰۹ اهمیت اعتنا و گوش دادن فعال	۴,۸,۱
۱۱۰ اعتنا و گوش دادن در سیره امام	۴,۸,۲
۱۱۰ گوش دادن غیر از شنیدن است	۴,۸,۳
۱۱۱ اصل یک رنگی	۴,۹

۴,۹,۱	تعریف یک رنگی	۱۱۱
۴,۹,۲	اهمیت یک رنگی	۱۱۱
۴,۹,۳	یک رنگی در سیره امام	۱۱۲
	فصل پنجم: نتایج و پیشنهادات	۱۱۵
۵,۱	نتایج	۱۱۶
۵,۲	پیشنهادات	۱۱۷
	منابع و مأخذ	۱۱۹
	منابع فارسی	۱۱۹
	منابع عربی	۱۲۲